

GLASILLO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD. K 30, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Prijestolna besjeda

»Pravda svima vjeroispovjestima, pravda velikima i malima, pravda velikima i slabima, pravda i svima, koji nisu našega imena i plemena, ali su naši sugrađani...«

»Vjerske borbe medju ljudima i narodima nestaju ili odlaze u pozadinu. I nacionalne će se borbe ublažiti, ali će se zaoštriti privredne, ako u sve svoje misli i radnje u ekonomskom i socijalnom životu i odnosima ne unesemo težnju za pravdom. Tako će naša država, zasnovana na punoj ravnopravnosti i najširem demokratizmu omogućiti harmonično razvijanje svih narodnih sila...«

»Da živi naš narod Srba, Hrvata i Slovenaca! Da živi naša mila otadžbina! Da žive svi građani naše mlade otadžbine.«

Važnost prijestolnih besjeda, za koje razumije se, nosi odgovornost vladar, po našem mišljenju jest u tome, da one u mijeni orijentacija raznih vlada s partijskim naziranjima odredjuju one trajne smjernice, koje zato izriče vladalac, jer se time hoće da obilježi njihova trajna, o političkoj konjunkturi nezavisna, valjanost.

Prijestolna besjeda, što ju je izrekao Regent u konstituenti, nije tek stilistički dotjerana poruka. Ona ne zalazi, a po zadacima konstituante i po današnjem ustrojstvu vladé i ne može da zalazi, u pojedinosti zadataka, što ima da se izvrše. To vedrije i jasnije očituje ona duševno čudoredna načela, po kojima ima da se sazda naša mlada otadžbina. Ton se njezin doima neobično toplo i srdačno. Shvaćena je demokratska značajka monarhizma u našoj državi. Nema tu pregrada ni previsoka trona, koji bi ostavljao građane u distanci ili nizinama pred vladaoce.

Radosno saslušali smo Regentovu poruku i mi Židovi. Jedinstvena država je u nastajanju, njezini molekili nijesu dospjeli da se srede i nakon srodstva, koje ih je uzajamno zbližavalo u jedno tijelo, javljale su se i odbojne sile, koje su molekile izmedju se odbijale pa su nastajale grupe, mnoge od njih obilježene plemenskom, narodnom, vjerskom i socijalnom krutom nesnošljivošću. I mi smo od toga patili. Želeći da zadobijemo mogućnost radosne saradnje u udesu naše mlade države, i to kao svoje pravo a ne kao milošta, misimo se morali gor-

ko razočarati zbog gdjekojih nemilih pojava nerazumne nesnošljivosti i raznih grupa i raznih ministara.

Časno je za našu državu, te u času, kad ima da se polažu ustavni temelji njezini, na usta svoga vladaoća izjavljuje, te ove osnovke treba da zajamčuju prije svega pravdu. Pravdu socijalnu, pravdu svim građanima bez razlike narodnosti i vjerozakona. Etski shvaćena narodnost ponizuje se, ako ona biva borbenim sredstvom nesnošljivosti. Etski shvaćena narodnost treba da bude izražaj prirodne samosvijesti i gajenja s ljubavi narodnih osebina, koje sve, jedna uz drugu, vezane čovječanskim bratskim osjećajem, daju čovječanstvu harmonijsku mnogoličnost.

Nama je i u tome pogledu srdačna Regentova poruka kudikamo dragocijenija, nego li svi ugovori o zaštiti vjerskih i nacijskih manjina. Ona iz sopstvene pobude ozvanja glasom sreća i kulture duše, jedine garancije volje za ostvarenjem. Po njoj mi se možemo uzdati, da će se prava nacijskih i vjerskih manjina na kult svojih osebina i građanska prava u punome opsegu iz ustava privesti u život i da će ta značajka pravednosti udariti svoj žig i društvu, kojemu se poručuje, da »vjerske borbe medju ljudima i narodima nestaju ili odlaze u pozadinu, a i nacionalne borbe da će se ublažiti.«

Ovo je navještaj jedne budućnosti, koja kontrastira sa još ne završenom nečudorednom prošlosti. Nama valja priznati, da je u narodu Srba, Hrvata i Slovenaca vjerska i narodna nesnošljivost bila tuđinski otrov, čiji se učinak jedva zamjećivao ondje, gdje je duševno čudoredna autohtonost bila očuvana u čistoci. Po tome riječ je Regentova, u stvari, riječ iz iskonske duše toga naroda. Stresavši jednom i sa svoje duše ruine tuđinskog gospodstva, dospjet će taj narod u cjelini do istih spoznaja, što ih je Regentova riječ iznijela iz dubina počesto zasutih praizvora narodne duše.

Zagreb, 18. siječnja 1921.

Savezni Odbor Saveza cionista Jugoslavije u svojoj je sjednici od 17. o. m. j. jednoglasno prihvatio pismenu ostavku od 10. o. m. j. g. dra. ing. Avrama Werbera na članstvu u Saveznom i Radnom Odбору. Tome prihvatu ostavke predilazile su ove činjenice:

G. dr. Werber izabran je članom S. O. u prošlom Saveznom Vijeću. S. O. konstituiravši se u sjednici od 27. oktobra 1920., izabrao ga je u njegovom pristupu članom R. O.-a i kao takovu mu povjerio upravu Palestinskog Ureda. Sutradan je g. dr. Werber pismom na R. O. dao ostavku na upravi P. U. ne navedavši razloga. Te svoje razloge iznio je u »oproštajnoj okružnici«, što ju je razaslao svim palestinskim povjerenicima. Ova je ostavka uzeta do znanja, a g. dr. Werber zamoljen po predsjedniku S. C. J., da dosljedno dade ostavku i kao član S. O. i R. O. Taj poziv on je odlučno odbio. Tik pred sjednicu S. O.-a, na koju je bio pozvan, on je i tu ostavku gore navedenim pismom podnio.

S. O. je u vezi s tom ostavkom jednodušno dao izražaja potrebi, da naročito istakne ovo:

Razumije se, da se nikoja akcija, koju je od časa svoje predane ostavke kao upravitelj P. U. preduzeo g. dr. Werber ili je kani preduzeti, nema smatrati preduzetom u ime ili s odobrenjem S. C. J. Sve su one potpuno lične akcije g. dra. Werbera, za koje on sam ima da snosi odgovornost, dok S. O. za njih i za njihove posljedice, naročito i gledom na pojedina lica, koja u njima učestvuju, otklanja svaku odgovornost, i moralnu i materijalnu.

Weitzmann i Žabotinski u Amsterdamu

Dolazak Weitzmanna i Žabotinskoga u Amsterdam bio je za židovski Amsterdam važan događaj. U užem krugu sumišljenika odvratio je Weitzmann na razne pozdrave medju ostalim ovo:

Mi cioniste smo danas u takovom položaju, da za nas nema više nazadovanja. Sav naš rad i sva naša dijela kontroliše cijeli svijet, prosudjuje nas po

njima, i jao, ako nas svijet osudi! Moći ćete doskora čitati tačne ustanove o mandatu nad Palestinom. Ove ustanove — a sve to zavisi o Vama — mogu da postanu komad papira, ili, ako hoćete, magna charta. Ne će to biti samo veliko djelo za našu, već i za buduću generaciju. Vrata Palestine stoje otvorena, a ključ k tim vratima u vašim je rukama. Što se tiče granica Palestine i ja nisam s njima zadovoljan. U svim ulicama ozvanja riječ: Litani. Gubitak je za nas bolan, no mi možemo da živimo i bez te rijeke. U ostalom ne moramo mi sve uraditi. I naša djeca moći će još da rade. Konačno nije još ni o Litaniu pala zadnja riječ. Mi nismo više partija, postali smo internacionalni politički problem. Moramo sad da stvaramo a to, što time postignemo valja dobro uraditi. Mora da gradimo sa vlastitim snagama. I danas možda još imade cionista, koji se oslanjaju na vlade. To je i naša slabost.

Prije 14 dana imao sam prilike da govorim s jednim od najvećih engleskih muževa. Opomenuo me je i upozorio, da nijedna vlada, nijedna organizirana moć nije bila kadra, da postigne, što smo mi postigli. Postigli smo to ne silom, već moralnim putem. Sadašnje vrijeme demokracije je za to najpodesnije. Tko zna, da li ne ćemo u budućnosti i opet stajati pred novim konzervativnim svjetskim poretom. U konzervativnom svijetu sigurno ne bi mogli da postignemo ono, što smo postigli. Iskoristite ovo vrijeme da nešto stvorite. Vrata Palestine stoje otvorena. Tisuće i tisuće bezkućnika čekaju, da mogu ovim vratima ući. Opominjem vas da ove ne odbijete.

Drugoga januara bila je velika skupština, kojoj je pribivao i engleski poslanik iz Haaga, Sir Ronald Graham. Ovaj, zahvaljujući na pozdravu, ističe, da srdačni pozdrav ne pripada njemu lično, već britskoj vladi. Veli, da je sada došao čas, kad je najpotrebniji so-

lidaritet Židova, a osobito raznih grupa u Palestini, te da daljnji razvoj prilika u Palestini zavisi o Židovima samima.

Vladimir Žabotinski izjavljuje: Ima dvije vrste propagande, jedna je ona, koja sve uljepšava, da na taj način podstrekava na djelo. Druga je otešćujuća, kod koje se izričito veli: Gle, kako je teško. Prvi način odredjen je za slabiće, drugi za muževe onakovih naroda, koji se osjećaju sposobnima, da stvaraju i organizuju nove države. Među ovakove narode spada i židovski narod, koji je upirući se na dvotisućljetnu tradiciju mogao izdržati, da sad uzmožne ispuniti neizmjernu misiju i zadaću. Ako netko misli, da vrata ostaju otvorena, dok se Židovima sviđa da onamo podju, taj se vara! »Hic Rhodus — hic salta!« Tu moramo da započnemo, a moći ćemo da ostvarimo sve, ako ćemo raditi i stvarati. Kad vidimo na istoku krv i plamen, tad ne možemo da sićušno mislimo, moramo da istrgnemo propadajuću masu iz nesreće, ako hoćemo da nešto stvorimo moramo da stvorimo nešto velikoga. Treba graditi i to nešto vječno. Mora da jednom za uvijek odstranimo veliku tragediju. Židovsku državu ćemo graditi ili je ne ćemo graditi! S takovim pitanjem i takovom zadaćom imademo da računamo.

Morat ćemo da se odrekemo svega, da uzmožnemo graditi, jer samo to je sistem, na koji moramo dovesti židovstvo u dvadesetom vijeku. Na tom temelju je osnovan Keren hajesod. On ne traži ušteda, on bazira na najvećoj i najstarijoj tradiciji na »Maaseru.« Desetina pripada državi i to mora dati svaki Židov! Nestalo je razlike među cionistima i necionistima. Velike sile poznaju samo Židove, pa bio cionista ili necionista, svi nose odgovornost za djelo.

Profesor Weitzmann među ostalim veli: Obnovu Palestine moramo da baziramo na trim stvarima. Prvo na poljo-

djelstvu. Palestina nije gotova zemlja, mi je moramo istom stvoriti. Zemlja je opustošena, i kao što Francuska obnavlja svoje opustošene krajeve, tako mora i mi da izgradimo Palestinu. Za nas je to mnogo teže no za Francuze, jer ta izgradnja ne polazi s jednog mjesta, već mora da se poduzima iz Amsterdama, Varšave, Londona, Chicaga i naša nastojanja polaze odande. Nemamo za to seljaka, mi ih tek moramo odgojiti, jer kad bi naši seljaci bili takovi, kao što je ruski mužik, tad bi položaj bio vrlo žalostan. Svaki pedalj zemljišta mora da učinimo slobodnim. Veliki, polovični predjeli mora da se obraduju i to u najvećoj mjeri. Cijeli jug Palestine još je neobrađen.

Druga zadaća je industrija. Sredstva koja imamo, su dosta znatna. I to je bio razlog zašto smo tražili vodene snage, koje nismo dobili. Jordan je naš, a što pripada Jordanu, pripada nama.

Treća je zadaća duševna obnova Židova. Židov traži školu kao što traži šator. Ima doduše među cionistima i onakovih, koji drugačije misle, to su takozvani praktični cionisti, koji hoće, da prenose onamo i prilagode ondje, što su učili u drugim školama. Židovi ne mogu toga da čine. Gradimo na dvotisućgodišnjoj tradiciji i nastavljamo staru povijest i u tome leži naša snaga. Kad bi počeli da gradimo bez tradicije, možda bi isto učinili, što se učiniti mora, ali ne bi imali u tome slučaju židovske Palestine. Svi Židovi neka suradjuju! Pozivljemo sve Židove na saradnju i u tom leži poteškoća, koju mora da nadvladamo!

Ne radimo u tami, već samo na dnevnom svijetlu. Ta sa svih strana nas kontrolišu. Svaki čin, svaki propust smjesta je predmetom velikih debata. Ja sam svoje učinio i mogu pokazati svoj rad. Što ste Vi učinili? Balfourova deklaracija stavila nas je u položaj, iz

I. Oetinger :

Pošumljenje Palestine

Prvi koraci, što ih je židovski narod ni fond poduzeo u svrhu pošumljenja Palestine, bili su u vezi sa zaključcima Cijonističke Organizacije da na ime našeg pokojnog vodje podigne trajni spomenik sadjenjem šuma. Osjećaj poštovanja za našeg velikog vodju, koji ispunja srce našega naroda, uvjetuje, da se njemu stvori doličan spomenik. Na šestom kongresu izabrana je jedna palestinska komisija, kojoj je stavljeno u zadatak, da prouči zemlju sa gledišta mogućnosti njezina pošumljenja. Ova je komisija stavila predlog, da se obrazi poseban fond za sadjenje šuma u Palestini. God. 1904. — one godine, koje je Teodor Herzl umro, uveden je »dar maslinovoga drveta« kao grana Židovskoga narodnog fonda.

Iz mnogih razloga morao bi da vlada veliki interes za pošumljenje Palestine. Uništenje šuma, sa kojima je Eree Jisrael nekoć bio blagoslovljen, i na čije tragove tu i tamo još nailazimo, nanijelo je zemlji veliku štetu. Kad naš narod započne da obnavlja opustošenu zemlju, bit će njegova sveta dužnost, da

se zdušno posveti pošumljivanju Palestine. Nedostajanje šuma spriječava razvitak gotovo na svim područjima. Kad se laćamo obnove Palestine, i kad hoćemo da joj opet damo njezinu kulturu, njezinu gospodarsku osnovku osiguramo, moramo joj povratiti izgubljenju sjenu, jer se s pravom reklo, da će Palestina pripasti onomu, koji će joj moći pribaviti sjenu. Moramo da zasadimo obronke bržuljaka, koji sačinjavaju gotovo jednu trećinu čitave površine Palestine i koji su nepodesni za oranje i sijanje. Moramo da zasadimo u močvarama drveće, iz kojih se danas dižu otrovni plinovi. Moramo da pošumimo putujuće pješćane prudove, koji bi nezasadjeni, bili od vjetrova razneseni i time pustinju povećavali. Moramo da posadimo gajeve i drvoredne korisnog i ukrasnog drveća u svakoj koloniji i farmi.

Srazmjerno s razvitkom našeg kolonizovanja u svim granama života i svim djelovima zemlje rasti će i potreban broj kuća. Množina potrebnog gradjevnog materijala postat će veoma velikom, i ne bi bilo uputno da ostane- mo zavisni od prekomorskog gradjevnog drva. Opskrba sa gradjevnim ma-

terijalom je težak problem; neprekidnim i sistematskim pošumljenjem moći ćemo ga povoljno riješiti.

I još nešto. Nacionalnim pošumljenjem stvaramo gospodarsku podlogu za uzdržavanje tisuća radnika. Na ovaj način biti će problem pribave posla za ove useljenike riješen na dva načina: prvo sadjenjem šuma i zatim njihovom sjećom i raznim industrijama, koje su s time u vezi. Pošumljenje jest narodni rad u najizrazitijem značenju riječi. Privatna inicijativa nije u stanju da izvrši tako opsežan rad, koji je od dalekosežnog znamenovanja.

Židovski narodni fond započeo je svoje djelo sadjenja god. 1908., ali do buknuća rata samo u malom opsegu. Žid. nar. fond započeo je sadjenje u farmama i to u Haldi i Ben-Semen s maslinama, ali se sada došlo do spoznaje, da je naša dužnost da pošumljenje gojimo u većem opsegu i da se ne ograničimo na nekoliko farma za rasade. Odmah iza osvojenja Palestine započeo je rad. Potrebne pripreve obavljene su prošle godine gospodarskom i kolonizacijom odjelu Cijonističke komisije. U uzgojištima drveća uzgojeno je mnogo mladog drveća najraznoliči-

kojega ne možemo više natrag. Mi ćemo Vas staviti u takav položaj, kakav je bio za vrijeme rata u Belgiji, Francuskoj ili Engleskoj. Tko nije imao vojničke kape, taj je bio linčovan na ulici. Tko ne plati svoj Maaser, taj ne će moći da se pokaže na ulici, jer ne će biti prezren samo od Židova, nego i od hrišćana. Ne ćemo da nametnemo Arapima našu kulturu, ali hoćemo da stvorimo i nastavljamo našu sopstvenu. Oni imaju dosta mjesta, gdje mogu da se rašire. Mi hoćemo da ostajemo samo u Palestini. Strašno je, što vidimo na ulicama, koje su prepune lutajućih Židova iz istoka, koji nesmiljeno propadaju.

Pa zar još uvijek imadete odvažnosti i srea da gledate i da šutite!? Sveta vam je dužnost, da pomognete onima, a ako to ne učinite, može i vama da prijete ta opasnost! Velim, da vrata Palestine stoje otvorena, no ključevi nisu u našim već u vašim rukama. Možete činiti, što vas je volja, mi moramo, u času kada tisuće stoje pred tim vratima pokazati, da možemo primiti barem deset, ili dvadeset ili trideset tisuća. Danas se traži samo dio, sutra tražit će se možda cijelo tijelo. (Burno odobravanje.)

(Iz »Wiener Morgenzeitung«)

Pripojenje ljubljanskih Židova zagrebačkoj bogoštoštvnoj općini

U nedjelju, dne 16. o. mj. pošli su u ime zagrebačke bogoštovne općine potpredsjednik dr. Lavoslav Šik i zamjenik rabina, prof. dr. Gavro Schwarz u Ljubljani, da sprema organizaciju naših tamošnjih suvjernika u vjersku zajednicu.

Do ustrojstva naše kraljevine potpadali su Židovi u Kranjskoj pod izraelitsku općinu u Grazu, dok su sad oni

tijih vrsta šumskog drveća, a prošle zime zasadjeni su drvećem pješćani prudovi Nahlat-Jehude, močvare Merhavi-je i Kinereta, kao i pećine Ben-Šemena kolonije Ber-Tobje.

Već pokus sa pošumljenjem prudova pokazuje, da je moguće ovu pustinju učiniti plodnom i da prostrana pjeskovita područja, koja nanašaju kolonistima samo štetu, mogu biti preobraćena u jedan izvor uzdržavanja tisuća obitelji. Nova metoda, da se pjesak učvrsti sadjenjem »prjateljima pjeska«, prije nego li se uredi uzgojišta drveća, jest odlučan uspjeh. Isto tako bilo je uspješno pošumljenje pećina sa sjemenjem umjesto sadjenja mladog drveća. Može se reći da se ova metoda pokazala veoma povoljnom za pošumljenje bregovitih krajeva. Na ovaj način možemo velike površine bregovite zone veoma brzo zasaditi sa velikim hrastovima i cipresama, da tako pokrijemo golotinju zemlje. Mjesta novog nacionalnog sadjenja poglavito su prudovi Nahlat-Jehude, rasadišta u Ber-Tobji Huldi, Kineretu i t. d. Može se uzeti, da će rasadišta na Karmelu i Dilbu, koja za sada još ne pripadaju žid. nar. fondu, biti na nj prenešena.

i Židovi južnog dijela slovenske Štajerske pridijeljeni Zagrebu, a Židovi u Mariboru, Ptuju, Ljutomeru i Ormužu bogošt. općini u Varaždinu odnosno Čakovcu.

Na ljubljanskom kolodvoru dočekali su izaslanike nove svoje općine — gospoda Adolf i Oskar Lorant i Feliks Mosković.

Prvi put bio je do groblja evangeličke općine, koja je za vrijeme svjetskog rata tolerantno odstupila jedan odio za pale židovske i muslimanske vojnike.

Sniva tu vječni sanak 48 židovskih mladića, — časnika i momčadi, iz svih zemalja bivše monarhije, pa vojnika ruskih i talijanskih, i sveta je nastala dužnost za zagrebačku Hevru-Kadišu, da se jednakim marom brine za ove grobove kako to radi već toliko godina za vojničke grobove na zagrebačkom židovskom groblju.

Ali u Ljubljani ima, ne samo židovskih grobova, već tu žive i svijesni Židovi, nije ni tu obamrla svijest i ljubav židovstva.

Pred dvije godine bilo je u Ljubljani do 25 židovskih obitelji. Danas se u kući vinotrčea Bolaffio, gdje je bio poslije podne sastanak svih ljubljanskih Židova, sakupilo tek dvanaest.

Iza prevrata izdale su se naime i u Sloveniji, kao i u drugim dijelovima Jugoslavije, razne odredbe o izgonu nedržavljana, rekvizicije stanova itd. Ali dok su drugdje Židovi ipak, ma i uz teške žrtve, našli zaštitu, u Ljubljani nijesu baš nikoga imali, i tako se veliki dio odselio.

Ljubljanski Židovi pri tome jednostavno izjavljuju, da o kakovu neprijateljskom raspoloženju pučanstva prema Židovima ne može biti govora. Ta oni nikog ne smetaju, niti im se može ma s koje strane prigovarati. Tek slovenska štampa bez razlike stranaka dan na dan navaljuje općenito na Židove, cijeli se

Prošle zime zasadjeno je na mjestima pošumljenja oko 600.000 drveta. Ovaj je rad u godini 5680 pružio temelj nacionalnoj šumarskoj upravi, koja nosi u sebi samoj razvitak mnogih drugih radnih grana i goleme koristi. Njezinom vodjenju moramo da obratimo najveću pažnju. Program cionističkog kolonizatornog rada u Palestini za god. 5681. sadrži predlog da se zasade još tisuća dunama a programi za slijedeće godine da se zasade desетки i stotine tisuća dunama. Možemo se ovome radu da posvetimo srcem i dušom uvjereni, da će nam tako uspjati poboljšanje nalenju zemlje

Uzvišeni san našeg velikog vodje sve to više postaje zbiljom. Dužnost je svakoga od nas da saradjuje na podizanju njegovog počasnog spomenika, na ovom nacionalnom radu — pošumljnu zemlje.

Neka nam ovaj rad jača svijest, da stvaramo jedan od najvažnijih pripravnih uvjeta za preporod Erec Jisraela i za ispunjenje odvažne želje našeg pokojnog vodje.

(»Zionist Review«.)

stupci pišu o njima, pa je direkte tragi-komično, kad je u gradu od 100.000 ljudi, u kojem živi 40 židovskih duša, njihovo »pitanje« regbi glavna tema cijelokupne štampe.

Židovi u Ljubljani, ovako udaljeni od sveg ostalog židovskog svijeta, ipak su ostali vjerni svom židovstvu.

Prof. dr. Schwarz konstatirao je u svom pozdravnom govoru ovu privrženost židovstvu, koja njegove pripadnike veže i u najudaljenijem mjestu diaspore. Oni sami zatražili su svoje pripojenje zagrebačkoj izraelitskoj bogoštovnoj općini, jer ne će, da u njima i u njihovoj djeci nestane tradicije naše vjere, već hoće priključkom jakoj živoj organizaciji, da mogu i oni živjeti židovskim vjerskim životom.

Dr. Šik isporučio je bratski pozdrav ljubljanskom židovstvu ne samo od strane predstojništva, koje ga je izaslalo, nego, kako je uvjeren, od sveg zagrebačkog židovstva. Pripadnost ljubljanskih Židova gradačkoj općini bila je anomalija. Židovi, koji žive u Sloveniji, moraju pripasti svakako izraelitskoj općini na području kraljevine SHS. — Dina d' malhuta dina.

Zagrebačku će općinu, reče, voditi deviza, kako u sijelu, tako i u sada novoustrojenoj poopćini: »Dobrotvornost, nauka i bogoslužje.« Po načinu, kako su ljubljanski Židovi, pored malog broja, i dosada vršili dobra djela i prema velikom broju židovskih izbjeglica, koje prolaze njihovim gradom, i što to čine kao micva, ne očekujući protuusluga, u pietetu naprama mrtvima, koji u njihovoj sredini počivaju, stara židovska dobrotvornost nije u njima izumrla.

Bogoštovna općina brinut će se za vjersku pouku djece; bar jednom mjesечно, doći će iz Zagreba vjeroučitelj, da u djeci probudi spoznaju i ljubav očinskoj vjeri. Bar jednom u godini — na jomkipur — biti će redovita služba božja.

Zagrebačka bogoštovna općina ne će smatrati ispunjenom svoju zadaću ustrojenjem ovakove filijalne službe božje i vjerskom nastavom.

Njezini novi članovi sudjelovat će u svim njezinim institucijama — naći će pomoći, ne samo u vjerskom, već i u pravnom pogledu.

Zagrebačka bogoštovna općina, a kroz nju i Savez općina zauzet će se za svakog, koji bude radi svog židovstva proganjen.

Zagrebačka izraelitska bogoštovna općina ne misli od svojih ljubljanskih članova izvući u prinosima — kakovu dobit. Njezini ljubljanski članovi će si sami odmjeriti bogoštovni prinos, a dobivena svota upotrebit će se isključivo u pokriće vjerskih izdataka ljubljanske podopćine.

Prisutnici su dirljivo i velikim oduševljenjem zahvalili na ovim pozdravima. Jednoglasno izabrali su svojim pročelnikom veletrčea g. Jakoba Loranta, koji je tu čast zahvalno primio. Bilo je još mnogo prijedloga i upita. Svi prisutni, gospoda Vilim Steinerz, Feliks i Robert Mosković, Karlo i Eugenio Bolaffio, Josip Goldstein, Matija Herman i Karlo Fischer pokazali su zbilja toli-

ko zanimanja, tolike ljubavi, da možemo, — u čednom opsegu — u kojem je to moguće, očekivati i renesansu židovskog života u Ljubljani. Nakon skupštine molili smo zajedno minhu — iza toliko godina opet jednom jevrejska služba božja u Ljubljani.

Put nas je pri polazu na kolodvor vodio kroz negdašnju židovsku četvrt Ljubljane — vidjeli smo one visoke, u talijanskom stilu građene palače, u kojima su kroz mnogo godina stanovali sretno i ugodno naši sunarodnjaci.

Vidjeli smo kuću, u kojoj se prema današnjoj tradiciji nalazila sinagoga, za koju priča Valvazor, da je podignuta 1213., ljepša i veća nego sada, jer su ljubljanski Židovi bili bogati i tjerali veliku trgovinu s Mlečanima, Ugarskom i Hrvatskom.

U tim palačama stanovala je ugledna obitelj Bonaventura, koja se pod svojim seniorom, liječnikom Manuelom Bonaventurinom, na temelju kraljevske povelje nastanila u Ljubljani iz Sisibada (Cividale) g. 1328. Tu je živio Židov Josip, koji je 1466, bio vlastelin imanja u Jezeru, Svetoj Margareti Straži itd. Židov Jeckl, veleposjednik u Gornjem Celju, Puhu i Hotinu. A bilo je i marljivih zanatlija, kao oni, »Jud Mulner, Jud Tischler,« koje navadja godine 1496 popis ljubljanskog vice doma.

Kad je 1497., uvijek za novcem pohlepni car Maksimilian I. uz platež od 62.000 funta sa strane štajerskih staleža izagnao Židove iz Štajerske, kranjski staleži nisu stavili takav zahtjev.

4. kolovoza 1518., u holandeskom Oudenvardu sjetio se Maksimilijan I., i ljubljanskih Židova, pa su i oni morali ostaviti rodni grad.

Ta prošlost je mrtva. Voz nas vozi natrag u Zagreb, kud stigismo s porukom, da smo primili u svoje okrilje nove općinare; mali im je broj, ali snažna im je volja, da ostanu vjerni židovstvu.

dr. L. Š.

Dr. Max Nordau

Nakon što je naš list bio dovršen, primili smo vijest o smrti dra Maksa Nordaua, člana Velikog Akcionog Odbora, koji je umro u Parizu u dobi od 72 godine. U slijedećem broju osvrnut ćemo se na život i rad ovog našeg velikana i vjernog saradnika Teodora Herzla

Iz židovskog svijeta

K manifestu Keren Hajesoda. Židovska je štampa objelodanila manifest, u kojemu vodstvo Keren Hajesoda poziva sveukupno židovstvo svijeta na saradnju. Pred nama je ogromno djelo, koje može samo onda da se riješi, ako se svi dijelovi židovstva nađu u zajedničkom radu. Veliki broj vodećih židovskih ličnosti shvatio je važnost časa. Potpisi, koje sadrži manifest, sastavljeni su iz direktorija Keren Hajesoda, političkog vodstva cijoni-

stičke organizacije i vodećih muževa Economic Council-a, u Londonu postavljenog vrhovnog gospodarskog vijeća. Na čelu muževa Economic Council-a stoji Sir Alfred Mond, sadanji engleski ministar za javne radnje i šef jednog od najvećih industrijskih etablissementa Engleske, kemijskih tvornica Mond, Brunner et Co. Kraj njega fungira na listini potpisa Lord Walter Rothschild, koji takodjer pripada Economic Councilu, a u isto je vrijeme predsjednik Velikog cijonističkog Akcionog Komiteja. Važnosti obiju ovih ličnosti odgovaraju i ostali članovi Economic Council-a. Pripadaju im medju ostalima: baron James de Rothschild, sin barona Eduarda Rothschilda (Paris), nadalje Sir Robert Walley Cohen, vodeći član engleske visoke financije, mr. Albert Bellis, direktor general Electric Company, mr. Marks, direktor Kinnox Company-a i mnogi drugi.

Bit će skrajnji napor, tako je rečeno u manifestu, na koji će biti pozvano cjelokupno židovstvo. Radi se o cilju, koji će, ako se može postići — a postići se može — biti omogućen samo sjedinjenim naporom svih dijelova židovstva. Strah nekih cijonističkih krugova, da cijonistička organizacija teži za nekim posebnim ciljevima u Palestini, koje ostalo židovstvo ne bi moglo odobriti, neopravdan je. Cilj Keren Hajesoda, tako je rečeno u manifestu, jest smjesta započeto neprestano uvećavano useljivanje naših židovskih masa u Palestinu i njihovo sistematsko naseljivanje na zdravoj gospodarskoj osnovi na sreću židovstva i blagodat nežidovskog pučanstva cijele zemlje. Nacijonalno i kolonizatorsko naseljivanje stapa se time u jedno. Da jedna kolonizacija u sebi sadržava i kulturni rad, samo je po sebi razumljivo, da sve, što Keren Hajesod privadja kulturnim zadacima — a po podacima Jabotinskog iznositi će to 10% sveukupnih izdataka — ide na korist jevrejskoj kulturi, takodjer se samo po sebi razumije, jer to odgovara i jakoj volji Židova u Palestini.

Dobar je predznak, da je u času, kad izlazi manifest, gospodarski položaj Palestine bolji no što je do sad bio. Kišovito vrijeme je prošlo, svi radnici u zemlji našli su posla, besposlenost je dokončana, pa se traže novi radnici. Vladine velike gradnje cesta, koje vode daleko do istočno-jordanske zemlje, do hedžaske željeznice i ruba pustinje, potaknule su vladu Sir Herberta Samuela, da pozove tisuću novih radnika. Neka ovaj povoljni predznak pojača djelovanje manifesta.

Proklamacija Židovima Soluna. Gradski načelnik Soluna objelodanjuje ovu proklamaciju na pučanstvo Soluna:

Javljam pučanstvu Soluna veselu vijest, da je Njegovo Veličanstvo, kralj Konstantin u jednom razgovoru sa zastupnikom židovskoga novinstva u Luzernu izjavilo, da će nakon svoga povratka u Grčku poraditi oko obnove izgorjeloga dijela Soluna. Njegovo Veličanstvo kralj predložit će vladi, da

dade židovskim općinama subvencije iz državnih sredstava, da bi osnovali posebne škole, u kojima će ponovno oživiti hebrejski jezik. Ova objava ima da se objelodani u svim novinama, te da se oglasi na svim javnim mjestima.

Plenarna sjednica komiteja židovskih delegacija. Dne 8. januara otvorio je Sokolov plenarnu skupštinu komiteja židovskih delegacija u Parizu. Sjednici pribivali su uz Sokolova i generalnog tajnika Motzkin i Sir Stuart Samuel (Engleska), W. Temkin, Boris Goldberg, H. Sliosberg, A. Alperin, dr. D. Pasmanik, A. Goldstein, M. Hindes, Hans Kohn (Čehoslovačka), dr. Kramer (Bukovina), te zastupnici Poljske i drugih država. Motzkin izvjestio je o radu komiteja židovskih delegacija. I ako je to djelovanje bilo tek početak, značilo je ipak inauguraciju nove epohe u internacijonalnim odnosajima židovskoga naroda. Postignuti uspjesi od velike su principijelne važnosti. Komitej nastojao je da radi u zajednici sa svim organizacijama. Motzkin zatim razlaže akcije, koje su poduzete i u vezi s time daljnje planove za reorganizaciju komiteja. Treba da se stvori uži kontakt sa pojedinim zemaljskim organizacijama, te da se komiteju osigura financijalna baza. Akcije komiteja kod Lige Naroda objelodaniti će se na francuskom, engleskom i njemačkom jeziku. Komitej bavio se i pitanjem pravne zaštite emigracije.

U diskusiji nabačena su razna pitanja, na koja je odgovorio Sokolov i Motzkin.

Potpora ukrajinskim izbjeglicama. Akcija egzekutivnog komiteja za pripomoć jevrejskim bjeguncima Besarabije postigla je u posljednje vrijeme lijepe uspjehe. Poznati pariški filantrop, Leonhard Rosenthal, odredio je W. Temkinu, koji će kao izaslanik otputovati u Besarabiju, da spremi 200 djece, koja pobježu iz Ukrajine u Besarabiju za preseljenje u Palestinu, u koju je svrhu darovao pol milijuna franaka. Engleska jevrejska pripomoćna organizacija »General Jews War Distress Fund« u Leedsu poklonila je egzekutivnom komiteju svoje pripomoćne akcije u Besarabiji 3000 potpunih odijela u vrijednosti od cca. 200.000 franaka.

Montagu, engleski ministar za kolonije. Dosadanji državni tajnik za Indiju, Montagu, imenovan je na mjesto lord Milnera engleskim ministrom za kolonije. Kod te zgode upozorujemo, da su sad osim Montagua još i drugi Židovi na vrlo odgovornim i teškim mjestima britske kolonije države, tako lord Reading, potkralj Indije, Willyam Meyer, High commissioner Indije, sir Mathew Nathan, guverner Australije i sir Herbert Samuel, High commissioner Palestine.

Iz cijonističkog svijeta

Palestinski put Sir Alfreda Mondsa. Palestinskim putem engleskog ministra za javne radove Sir Alfreda Mondsa, predsjednika vrhovnog gospodar-

skog vijeća cionističke organizacije bavi se sva engleska javnost. Prije odlaska pitali su ga zastupnici svih novina o svrsi puta. Među inim rekao je zastupnika Reuterovog ureda, da se vrlo veseli putu u Palestinu. Vrlo se optimistički izrazio o budućnosti Palestine, te da jedva čeka da može proučiti gospodarsku budućnost zemlje. Kad bi se proveli planovi obnove, moglo bi se 3 do 4 milijuna Židova naseliti u Palestini. Oduševljenje, koje vlada, je vanredno veliko. Sve vrste Židova žele da polaze u Palestinu, a napose iz centralne Evrope, Rusije, Besarabije i Poljske. Neki u svojoj čežnji, zbog pomankanja prevoznih sredstava idu pješice iz Ukrajine do Carigrada. Velike mase mladih ljudi dolaze u zemlju, i djaci, doktori i učenjaci rade na izgradnji državne ceste, koja se počne graditi na Tiberijskom jezeru. Svakog dana prima vlada bezbroj brzojava od siromašnoga istočno-židovskoga pučanstva, ali i imućni žele da se nasele u Palestini. Ne treba Židove potaknuti da idu u Palestinu. Poteškoća je naprotiv u tome, da ih suzdržimo, dok će zemlja biti pripravljena da može primiti veće pučanstvo. Nada se, da ne će biti nikakvih poteškoća vjerske naravi. Već se opaža saradnja između Židova i Arapa, a ovi odnošaji poboljšati će se s procvatom i napretkom zemlje. Sve odgovorne židovske vodje nastoje da osiguraju arapsku saradnju. Palestina postati će prolaz za Bagdad, a luka u Hajfi postat će jedna od najvećih na Sredozemnom moru. Konačno izrazuje svoje veselje, da će se sastati sa svojim prijateljem Sir Herbert Samuel, s kojim će raspravljati o važnim financijskim pitanjima.

Konferencija Saveznog Odbora njemačkih cionista. Dne 9. i 10. o. mj. održana je konferencija Saveznog Odbora njemačkih cionista, kojoj su pribivali kao gosti Žabotinski i Najdić. U odlučujućem referatu iznio je Žabotinski stanje cionističkog pokreta i razloge današnjoj krizi. Da stupi u egzekutivu stavio je četiri uvjeta, a ti su: promjena politike mandata i kritike mandata zahtjev da cionističkoj organizaciji pristoji pravo predloga kod imenovanja vrhovnog komesara. Zatim stvaranje židovske garnizone te, autonomija jišuba, kojim ne smiju da vladaju »turisti« i konačno proširenje egzekutive. Nakon debate, koja je trajala 1 dan, a u kojoj se žestoko kritikovao rad egzekutive, primljena je rezolucija, kojom se izražuje priznanje političkom radu Weizmana i Sokolova, te traži uspostavu jedinstvene egzekutive, koja je za rad sposobna, očuvanje nacionalnog i političkog karaktera pokreta, uspostava organizatornog jedinstva, jedinstvenu izgradnju Keren Hajesoda i saziv kongresa. U drugoj jednoj rezoluciji traži se kolonizacija s velikom narodnom akcijom i prema narodnim interesima uz održanje alije i finansiranje poljoprivrednih radničkih naseobina i školstva po Keren Hajesodu. Drugi dan ispunjen je debatom o Keren Hajesodu. Zaključilo se, da su njemački cioniste dužni dati maaser od imetka i prihoda.

Izabrana je vrhovna komisija povjerenika kao kontrolna instancija. U večernjoj debati raspravljalo se o omladinskom pitanju. Predsjedatelj Rosenblüth živo zagovara omladinski pokret i naglašuje potrebu poljoprivredne izobrazbe, te važnost palestinskih pionira za cionistički pokret u Njemačkoj.

Prigodom svoga boravka u Berlinu držao je Žabotinski, osnivač židovske legije i židovske samoobrane u Jeruzalimu, a sada direktor Keren Hajesoda dva predavanja o židovskoj Palestini. Dvorana, u kojoj je govorio, bila je prenapunjena, te tisuću ljudi, koji su htjeli da pribivaju predavanju, nisu više mogli dobiti mjesta. Žabotinski razlaže poteškoće s kojima se bori obnovno djelo židovske Palestine, a koje možemo da nadvladamo samo provedenjem akcije za Keren Hajesod. U daljnjim svojim izvodima bavi se Žabotinski pitanjem židovske obrane, te naglašuje da se ne smije trajno prepustiti Engleskoj zaštiti židovske Palestine. Engleski narod traži, da Židovi sudjeluju u svim pitanjima pa i u pitanju obrane. Brojnim principijerima prikazuje židovska junaštva kod obrane židovskih kolonija.

Engleska radnička stranka za cionizam. Zasijedanje engleskog »Poale-Cijona« održalo se 26. decembra 1920. u Manchesteru. To je 15. jubilarna konferencija engleskih Poale-Cijona, koja je bila veoma dobro posjećena iz svih krajeva zemlje kao i od jevrejskih radnih korporacija. Konferenciji je predsjedao L. L o c k e r. Među ostalima govorili su Kaplanski i Ben-Gurion. Kaplanski je govorio o potrebi nacionalizacije tla i socijalističkoj izgradnji Palestine. Na večer bila je javna skupština, na kojoj su mnogi Poale-cionistički govornici govorili. Predsjedniku egzekutive engleske Labour Party Aleksandru Cameronu priredjene su velike ovacije, a ovaj je uzvratio srdačnim govorom, u kojem je naglasio potpunu potporu engleske Labour Party u jevrejsko-nacionalnim nastojanjima i Poale-cionističkoj politici. Uspoređivao je položaj Jevreja s položajem Iraca i dao je izražaja svome uvjerenju, da će oba ova potlačena naroda konačno sebi izvojsiti slobodu.

U sjednici od ponedjeljka uzeo je riječ delegat savjeta Independant Labour Party Mr. James Hudson, koji je izrazio svoje suglasje sa ciljevima Poale-cijona. Kao delegat predstojećeg internacionalnog kongresa u Wienu dužnost mu je, da istakne potpunu potporu Independant Labour Party naprama zahtjevima Jevrejstva. Jevreji ne mogu da doprinesu internacionalnoj slobodi i bratstvu sve dotle, dok ne budu posjedovali vlastite države, koja će bez sumnje biti izgrađena na socijalističkim principima.

iz Palestine.

Herbert Samuel zahtijeva jevrejske imigrante. Sir Herbert Samuel odaslao je u London telegram, u kojemu zahtijeva, da se odmah poduzmu mjere za useljenje od 1000 imigranata,

koji ima odmah da se pošalju u Palestinu u svrhu provedbe javnih radnja.

Arapska univerza u Jeruzalimu. Na poziv grada Jeruzalima održao je profesor Yahuda u Jeruzalimu jedno predavanje na arapskom jeziku o arapskoj kulturi u Spaniji. Velika je dvorana bila dupkom puna, sva je arapska inteligencija i činovništvo vlade bilo prisutno. I vrhovni komesar sa svojom pratnjom bio je prisutan, kao i vodeće ličnosti jevrejskih institucija. Nakon srdačnog pozdrava načelnika Jeruzalima održao je profesor Yahuda svoje predavanje, koje je bilo popraćeno burnim odobravanjem. Na koncu svoga govora oertao je budućnost orijentalne kulture, koja ima opet da zasvijetli svim svojim negdašnjim sjajem među orijentalnim narodima, Jevrejima, Arapima i Armenima. Nakon predavanja držao je nadkomesar govor, u kome je on svoje lične, u Spaniji dobivene utiske, o arapskoj kulturi prikazao i naglasio, da bi se u najskorije vrijeme u Jeruzalimu imao osnovati jedan muhamedanski univerzitet.

Druga sjednica nacionalnog komiteja. 22. decembra sastao se Vaad Leumi da održi svoj drugi kongres. U prvim sjednicama uslijedilo je polaganje obračuna. U diskuziji raspravljalo se poglavito o radu Vaad Hacirim i o uspjesima cionističke komisije. Prema mišljenju svih, treba cionistička organizacija i dalje da vodi svoj rad u zemlji, jednako se ne smije prekinuti useljivanje. Da se predusretne čestim štrajkovima, sastavljena je komisija 12 poslodavaca i 12 posloprimaca, kojoj je zadaća, da izgadi nastale diferencije. Dr. de Sola Pool izvjestio je o pripomoćnom radu za vrijeme posljednje godine te priopćuje zaključak Jointa, da sve subvencije od decembra do juna smanji za 60% procenata, a iza toga obustavi. Pitanje neritualnog vođenja radničke kuhinje bilo je uzrokom oštrih sukoba, nakon što je većinom glasova zaključeno, da se o tom pitanju debatira. Vaad Leumi izjavio se, da je hitno te naložio predsjedništvu da ukloni neurednosti.

Sitne vijesti. Subvencija Hadase, koja je do sad iznosila 6000 eg. funti povišena je na 8000 eg. funti mjesečno. Na nekim mjestima otvorene su nove stanice za liječnike i stalne bolničarke. 27 kreveta u bolnici Jafe umnoženi su za daljnjih 16. U Hajfi sudjeluje Hadasa priopćoj gradskoj bolnici, budući da tu nema uvedenu svoju vlastitu bolnicu. Na mnogobrojne liječničke i apotekarske upite u svrhu namještenja javlja Hadasa, prije svega galutu, da broj liječnika u Palestini momentano prelazi potrebu. Hadasa prima sad svoj novac direktno iz Amerike, te je neovisna od Vaad Hacirim.

— Vlada je izdala javni izvještaj, glede svog odnošaja kod spora poslodavaca i posloprimaca.

— Na 20. decembra uslijedilo je vijećanje rabina i notabla u pitanju velike centralne sinagoge u Jeruzalimu. Odnosni prijedlog rabina prihvaćen je od Samuela s velikim zadovoljstvom. Stvoren je jednoglasni zaključak, da

sinagoga, koja će se u Jeruzalimu sagraditi, bude centralna sinagoga za cijelo židovstvo, bez razlike općine. O eventualnom ritu molitava treba da odluči komisija rabina. Vlada Vaad Leumi, Vaad Hacirim i Vaad Hair bit će pozvani, da izašalju po jednog, a rabini tri delegata u komisiju, koja treba da se bavi s ovim pitanjem. Samuel bit će umoljen, da aprokira ovu komisiju i preuzme začasno predsjedništvo.

— 28. decembra otvorena je konferencija palestinske mizrahicentrale uz sudjelovanje delegata iz Jafe, Hajfe, Tiberije, Hebrona i Jeruzalima. Na prvim sjednicama posvećenim pitanjima organizacije, govorili su rab. Schönfeld, prof. Pick i drugi. Daljnji izvještaj slijedi.

— 23. decembra dovršeni su usmeni ispiti za odsvjetnike. Među eksaminatorima bijahu dva Engleza, dva Arapa i dva Židova. K ispitu prijavili su se 10 Arapa i 11 Židova i to: Ausler, Dunkelblurn, Weinschal, Waschitz, Seeger, Mani, Margolin, Aureli, Peu, Farbstein, Schmeterling. Osam Židova ispitivani su jevrejski, jedan engleski, a dva arapski. Kandidati slavili su na to u kući Usiškina, zajedno s žid. sucima i advokatima dogodjaj, da su državni ispiti prvi put održani u jevrejskom jeziku.

Iz Jugoslavije

Sjednica Saveznog Odbora S. C. J.

Dne 17. o. mj. bila je sjednica S. O., kojoj su pribivali gg. dr. Hugo Spitzer, Gustav Seidemann, dr. Oskar Spiegler, Avram Levi, dr. Aleksandar Licht, Josip Kraus, dr. Benno Stein, dr. Marko Horn, Rikard Herzer, David Spitzer, Lav Stern, Žiga Hacker, Fela Baum, Makso Lederer i dr. Alfred Singer, te gosti iz Vojvodine gg. Bar Giora Brandeis (Novi Sad) i Ludwig Kerpner (Veliki Bečkerek). Nakon pozdrava predsjednika S. O. g. dra. Hugona Spitzera, pročitaju se brzojavne isprike članova S. O., koji uslijed zaprijetke ne mogu pribivati sjednici. Iza toga referira tajnik S. C. J. i upravitelj Ž. N. F. R. Herzer o radu R. O. u periodu od Saveznog vijeća, te o stanju Ž. N. F.-a. U odsutnosti upravitelja Keren Hajesoda daje dr. Singer informacije o legalizaciji Keren Hajesoda, te o stanju akcije u našem kraljevstvu. Pročelnik P. U. Žiga Hacker izvješćuje o radu administrativnom i emigracionog resora, a dr. B. Stein o stanju haluc pokreta i našim farmama. Na ovaj izvještaj nadovezuje F. Baum svoj prikaz o stanju farme »Geula« u Mostaru i reorganizacije te farme po P. U. U debati, u kojoj su učestvovali gotovo svi prisutni, raspravljalo se o pojedinim referatima i o demisiji g. dr. ing. Avrama Werbera kao člana S. O. i R. O. Savezni Odbor jednoglasno je prihvatio demisiju, te zaključio izdati komunikaciju o tome. Urednik Židova iznosi korespondenciju između dra. Werbera i uredništva, te

dokazuje neosnovanost objeda dra. Werbera, koje objede S. O. najodlučnije odbija. Nakon što su prihvaćeni razni predlozi o organizatornim i tehničkim pitanjima, te postignut sporazum glede budućeg rada u Vojvodini zaključuje predsjedatelj u 1/2 sata iza ponoći sjednicu S. O.-a

Iz Palestinskog ureda

Proputovanje stranih haluca kroz Jugoslaviju. Kako je izvješteno u posljednjem broju »Židova«, otpremio naš Palestinski ured čitav niz stranih haluca kroz Jugoslaviju. Ovi iseljenici dolaze ovamo bez ikakvih sredstava. Do sada omogućio im je naš palestinski ured iz vlastitih sredstava put do Beograda, odakle ih dalje otprema preko Carigrada šef emigracionog resora, kojemu su požrtvovnošću beogradskog židovstva stavljena u tu svrhu sredstva na raspolaganje. Pri jakom porastu proputujućih haluca, bit će ali nemoguće iz lokalnih sredstava pokriti troškove; k tome još pridolazi, da već sada daljnja otprema iz Soluna, one nekolicine emigranata, koje mi onamo otpremamo, nailazi na poteškoće, poglavito i opet zbog pomanjkanja novčanih sredstava. U ovoj stvari kao i o smještenju stranih haluca u Jugoslaviji, konferirao je g. dr. Benno Stein prigodom svog boravka u Beču s reprezentantima bečkog pal. ureda i bečke nehaluc organizacije, te je postignut potpuni sporazum. S istom stvari pozabavila se i naša zemaljska palestinska komisija na svojoj mjesečnoj sjednici od 7. o. m. kojoj je prisustvovao i šef emigracionog resora g. Kalman B. Löbl iz Beograda. Budući da spomenutom resoru, kako je rečeno, stoje na raspolaganje neka novčana sredstva u emigracione svrhe, bit će moguće daljnji broj stranih haluca otpremati, čim se uspostavi direktna željeznička veza Beč-Beograd. Ujedno je zaključeno obratiti se na egzekutivu u Londonu, da ukloni poteškoće za daljnju otpremu iz Soluna.

Osnivanje Odbora za širenje jevrejskog jezika u Beogradu. Inicijativom »Jevrejskog Nacionalnog Društva« i drugih vidjenih naših sunarodnika osnovan je 28. o. mj. »Odbor za širenje jevrejskog jezika u Beogradu«. Odbor je angažovao odmah jednog mladog učitelja s odličnim znanjem jevrejskog jezika, koje je stekao za vrijeme svoga školovanja u Palestini.

Odbor je stavio sebi u zadatak da našu decu besplatno poučava jeziku naših praotaca, te će se jevrejski jezik poučavati tako, da će se moći za srazmerno kratko vrijeme savladati. Prvi kurs počinje 15. januara i to kako za učenike gimnazije tako i za ostalu omladinu van škole između 11. i 18. godine.

Pozivaju se roditelji da pohitaju, sa upisom svoje djece za prvi kurs. Upis se vrši svakog radnog dana od 2 do 4 u Domu Jevrej. Nac. Društva, Dušanova 17. Naše devojke i naši mladići naći će u izučavanju jevrejskog jezika na sasvim modernoj osnovi jedno

retko uživanje. (Jevrejski Glasnik, Beograd).

Akcija za Keren Hajesod kod bečkih sefarda. Za svog boravka u Beču pribivao je koncem novembra pr. god. predsjednik radnog odbora Saveza Cijonista Jugoslavije, dr. B. Stein sjednici »Bar-Giore«, društva žid. višeskolaca iz kraljevine S. H. S. u Beču, kojom je zgodom referirao o tečaju prošlog Saveznog Vijeća kao i o Keren Hajesodu. Kod toga raspravljalo se poglavito o mogućnosti saradnje djaštva za akciju Keren Hajesoda. Potaknuto je, da bi »Bar-Giora« zajedno sa »Esperancem«, društvom sefardskih viseskolaca u Beču, poduzelo akciju za k.-h. među bečkom kolonijom sefarda. Iza toga raspravljalo se o tom pitanju sa predstavnicima »Esperance« i sa bečkim kuratorijem k.-h., te je za ovu zasebnu svrhu izabran odbor sa gospod. Vitom D. Kajonom na čelu. Dne 18. decembra prošle godine izvjestili su o Keren Hajesodu u prostorijama sefardske bog. općine na sjednici »Esperance«, kojoj su pribivali i izaslanci »Bar-Giore« Dr. Weiner, sekretar Cijonističke Federacije za Njem. Austriju, i dr. B. Stein, a iza toga razvila se živahna debata. Spomenuti odbor započeo je već svojim djelovanjem.

Iz informacionoga odsjeka Žid. akad. potp. društva. Akademikari daju instrukcije i to: trojica iz sviju predmeta I.-IV. razr. gimnazije, jedan iz rusko-ga jezika (gramatika i konverzacija), a jedan podučaje u guslanju (po Ševčikovoj metodi).

Daruvar. Ovdje se osnovala mjesna cijonistička organizacija, te izabran privremeni odbor: predsjednik: g. Makso Pfeiffer, tajnik: g. Jos. Weiss, blagajnik: g. Albert Pfeiffer, odbornici: gg. Salamon Gross, dr. Lavoslav Fischer, rabin, Iso Pick.

Makabejska proslava u Bjelovaru. Dne 16. decembra 1920. priredila je bjelovarska židovska omladina (žid. lit. djevojačko društvo »Mirjam« i žid. lit. srednjoškolsko udruženje »Teodor Herzl«) svoju prvu javnu makabejsku slavu. Ista je potpunoma — i moralno i materijalno — uspjela.

U dupko punoj dvorani Sokola održao je ponajprije dr. Žiga Brill kratko jezgrovito predavanje, koje je velikim interesom saslušano. Iza toga slijedila je jevrejska dječja akademija. Djeca su veoma lijepo otpjevala svoje liepe pjesmice. Osobito se istakao mali Milan Hiršl svojim lijepim zvonkim glasom otpjevavši »Bemahrašti« i »Saprina« s Mirom Hiršl. Općinstvo se tako obradovalo, da se posljednja točka — »Šalom alehem« — morala ponoviti.

Tom prilikom treba, da se najljepše zahvalimo g. nadkantoru G. Dorfu, koji nam je mnogo pomogao, uvježbavši djecu velikim marom i trudom. — Kritike ovdjašnjih listova (»Demokratski glas« i »Nezavisnost«) ocijenile su priredbu veoma lijepo istaknuvši svoje zadovoljstvo nad ljepotom jevrejske glazbe, a osobito i nad nacionálnim

osvještenjem savremenog Jevrejina. Prihod zabave razdijeljen je žid. narodnim svrhama.

Kostimirani ples Makabija u Zagrebu »Noć na Orijentu«. Pod gornjim mottom priređuje Makabi ovogodišnju svoju zabavu, koju pripravlja već duže vremena uz djelotvornu pripomoć najširih krugova. Zabavni i umjetnički odbor nastoji svim marom, kako bi što ljepšim, krasnijim i raznolikijim programnim točkama i dekorativnim sredstvima dočarao publici bajoslovni istok njegovo nastrojenje. Grupe prošlosti i sadašnjosti svrstane u živopisnoj povorci, orijentalni ples članica i natjecateljni ples parova kao što i izbor najljepše kostimirane gospodje, gospodjice i gospodina podići će još više općeniti interes, koji je za ovu zabavu u Zagrebu i u provinciji već i dosele vladao.

Uzevši u obzir plemenite odgojne zadaće društva i potrebu njegove daljnje izgradnje, uvjereni smo, da će i ovaj puta svi krugovi, a naročito članovi i roditelji podmlatka najizdašnije podupirati ovu priredbu.

Novisad. Konferencija jevrejskih narodnih društava i mjesnih cionističkih organizacija Vojvodine u svrhu obrazovanja pokrajinskog distrikta sazvana je za 20. i 21. februara o. g. u Novisad. (Jüdisches Volksblatt).

Za potporno društvo jevrejskih akademičara iz Jugoslavije u Beču darovali su po K 1000.— Centralna mjenjačna i eskomptna banka. Banka za trgovinu obrt i industriju, Jugoslavenska banka, Hrvatska eskomptna banka, Wiener Bankverein, podružnica u Zagrebu, Narodna banka, Prva hrvatska štedionica, Trgovinska banka, Adler, Borović i Neuser, po 100 K Hrvatska sveopća kreditna banka. Po 400 K Banka Kreutzer i drug, Diskomptna banka d. d., Industrija žeste d. d., D. d. za promet zemalj. proizvodima, Makso Mayer, F. Hirsch d. d., Banka Makso Mautner, Merkur d. d. Veletrgovina i konfekcija papira, Slavonija d. d. za industriju drva, Našička tvornica tanina, D. d. za eksploataciju drva, Slaveks d. d. za šumsku industriju, Josip Hofman, Norbert Weiss, Hrvatski sveopći vjeresijski zavod, Merkur bankovni i mjenjačni posao, Komercijalna banka, Prvo jugoslavensko d. d. šumsko gospodarstvo i industriju, Banka Rupčić i drug, Obrtna banka, Narodna šumska industrija. Po 300 K Hipotekarna banka, Eduard Mosler i drug. Po 200 K Hermes trgovačko društvo, Fructus d. d. zemaljskih proizvoda. Za doprinose zahvaljuje se najtoplije u ime djaka Odbor.

Za »Židovsku d'ačku menzu u Zagrebu« darovaše: u Zemunu: po K 1000.— Ž. Polgar, po K 400.— H. Sonnenberg, Kronstein, Dr. S. Sonnenfeld, po K 200.— Jakob Klopfer, Sonnenfeld L., Moritz Sasson, Avram Deutsch, Em. Samlaić, po K 100.— Ignatz Szemnitz, E. Tagleichi, Braća Bihaly, Dr. Brandeis, Josef Sasson, I. Spinder, Žiga Szemnitz, Albert Herzl, po K 150.— Rosenberg, po 60.— D. Sasson, Iv. Adler, po K 50.— Rubin Vilim, Scheer, Engelmann, po K 40.— M. Anaf, N. Löwi, Uzević, Leo Deutsch, Mojsilović, po K 20.— Jević i Sason, Lederer.

Krapina po K 100.— Žiga Spitzer, po K 200.— Šandor Siegler Dubravo, po K 100.— Dreissinger Zagreb. u

Vel. Bečkerek: po K 200.— Ludwig Kerpuer, po K 100.— Samuel Gergely, Janos Eckstein, P. R., Jakob Guttmann i Fruzi, po K 50.— Dr. Wintermann, Dr. N. N., K. B., Fischl, N. W., Dr. Pomer, N. N.

U Đakovu: po K 1000.— Žid. bogoštovna općina, po K 500.— Guttmann Milan, po K 200.— Šandor Aufferber, po K 100.— Feliks Fuchs, D. Spitzer, po K 80.— dno priroda kućne zabave omladine, po K 50.— Mavro Wamoscher, Izidor Loschtk;

u Banjaluci: po K 300.— Izak Poljokan i sinovi, po K 200.— Salamon Haim Poljokan, po K 100.— Izidor Sarafic, Moise Poljokan, Avram K. Altarac, Jišar, M. Schnikler, Robert Jel-linek, Prva banjalučka štedionica, Banka za trgovinu i obrt, Samuel Kabiljo, Braunner, po K 20.— Albert Koff, N. S., po K 50.— Jakob R. Poljokan, A. Saleim, Berta Čurčica, Halpern, po K 40.— J. Glov, S. Altarac, po K 20.— Jovo Vujić, N. N., N. N., po K 10.— Salamon Izrael, V Levi

Književnost

Jüdisches Volksblatt, jevrejski tjednik za političke, gospodarske i socijalne interese jevrejskog naroda u Jugoslaviji, i izlazi od 14. januara ove god. u Novomgradu. Prvi broj ovoga, po broju petoga jevrejskog lista u Jugoslaviji, donosi na prvom mjestu manifest Keren Hajesoda. Iz programatskog članka pod natpisom »Unser Weg« razabiremo, da list stoji na jevrejsko-nacijonalnom stajalištu. Izmedju ostaloga veli se tu: »Jevreji, koji žive u Jugoslaviji, tvore jevrejski narod u zemlji, koja mora da stupa u jasan, otvoreni i iskreni odnos prema državi. Ovaj se odnos može ovako da izgradi samo na jevrejsko-nacijonalnoj osnovi. Naša je dužnost, da pobudimo povjerenje države i da se pokažemo dostojnima njegovog povjerenja«.

Srdačno pozdravljamo izlaženje ovog lista, koji će imati da vrši zamjernu zadaću osvještavanja Jevreja Vojvodine u jevrejsko-nacijonalnom pogledu.

List izlazi svakog petka. Pretplata iznosi godišnje K 240.—. Redakcija i administracija nalazi se u Novomgradu. Ulica Prince-regenta Aleksandra.

Statistika Židovskog Narodnog Fonda za godinu 1920. izaći će u narednom broju

Uprava Židovskog Narodnog Fonda za Jugoslaviju.

DRAGICA SPITZER
MARKO WEINBERGER
zaručeni

Jakovlje

Staza

ŠARIKA GROSS rođj. STERN
LEON GROSS
vjenčani

Zagreb, u siječnju 1921. 12

KNJIŽARA MORPURGO - SPLIT

»Upravo je izašla«
interesantna knjiga

ŽIDOVICI

»SPLIT«

Cijena s poštarinom K 14.—
Moli se novac unaprijed!

Vunene tkanine

Platnena roba

Švajcarski voili

i batisti

M. BAUER

TeKstilna roba na veliko

Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39

Uzorke šaljem po želji

Natječaj

Jevrejska općina Valpovo, traži za nastup 1. travnja o. g.

Kantora

koji mora vjeroučitelj i koljić biti.

Godišnja plaća K 12.000, stan i nuzgredna beriva. Ponude na predstojeće štvo ove općine. Putni trošak nadoknadjuje se samo akceptiranom.

Mavro Krauss, predsjednik.

Našim pretplatnicima!

Povišenjem cijene tiskare, te dnevnim poskupljivanjem papira i drugih izdataka, primorani smo, da povisimo danom 1. siječnja 1921. pretplatu na

K 120.—

godišnje. Uvjereni smo, da će naši poštovani pretplatnici uvidjeti opravdanost ove naše povišice, tim više, što su to ostali listovi već prije učinili.

S istog razloga moramo povisiti i cijene oglasa, te se od 1. siječnja 1921. plaća za:

12 uvrštenja	1/1 stranice	K 15.000
12	1/2 " "	7.600
12	1/4 " "	4.000
12	1/8 " "	2.200
12	1/16 " "	1.250
Oglasi zaruka i vjenčanja	"	150
Kod 24 uvrštenja	10% popusta	
" 36	20% "	

Izdavatelj i odgovorni urednik:

S. SPITZER

Tiskara »MERKUR« d. d.

Ilica 35. — ZAGREB — Telef. 23-75.

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo
Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE. FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, **daje predumove** na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.

PAPIRA

pisaćeg i risaćeg pribora

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu, točnu i solidnu [podvorbu, može se dobiti kod

„MERKUR“

D. D.

veletrgovina i Konfekcija papira

Telefon 17-95 **ZAGREB** Ilica br. 31

Brzojavni naslov: PAPMERKUR

Podružnica: Beograd, Kralja Petra ulica 70

➔ Tražite cijeniK badava ➔

Instalacioni ured

za uvadjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger

Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

PRVA KOPRIVNIČKA

Tvornica

bojadisanih tkanina

(Blaudruckfärberei)

Vilim Grünwald

Telef. 49 - Koprivnica - Telef. 49

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje n premoćvih penjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzojavni naslov: Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000 —

Dionička glavica K 50,000.000 —

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000 —

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.